

संपादकीय



॥ न मे भक्त प्रणश्यति ॥

उपायांमध्ये गांभीर्य हवेच

लोकांमध्ये आरोग्यविषयक जनजागृती मोठ्या प्रमाणावर झालेली आहेच. आणि म्हणूनच कोणत्याही प्रकारच्या छोट्या मोठ्या रोगांशी मुकाबला करता यावा म्हणून आपापल्या तब्येतीची अधिकाधिक काळजी घेण्याचा प्रयत्न लोकांकडून होत असतो. कोरोनाच्या महामारीपासूनच लोकांमध्ये आरोग्यविषयक जागृती निर्माण झाली आणि ती यापुढेही कायम राहणार आहे. अनेक प्रकारच्या निष्काळजीपणामुळे कोरोनात अक्षरशः लाखो लोकांचे बळी गेले. कोरोनाच्या महामारीने संपूर्ण जगालाच वेठीला धरले होते. तरीदेखील जर आरोग्यविषयक पुरेशा सोयीसुविधा असत्या आणि प्राथमिक स्वरूपाचे उपचार जरी योग्यवेळी उपलब्ध झाले असते तरी त्याचा निश्चितच लोकांना उपयोग झाला असता. कोरोना काळातला हा सगळा भयंकर स्वरूपाचा अनुभव लोकांच्या अंगावर अजूनही थरकाप उडवतो. आणि मग कोणत्याही रोगाची साथ येण्याची चिन्हे दिसली तर लोक तातडीने त्यासंदर्भातल्या उपाययोजना करायला सुरुवात करतात. सरकारी पातळीवरही नव्याने येणाऱ्या रोगाच्या साथींविषयी तितक्याच तातडीने माहितीही दिली जाते. परंतु सरकारच्या माहितीवर किंवा उपाययोजनांवर अवलंबून न राहता लोक आपापल्या स्तरावर तयारी ठेवत असतात ही वस्तुस्थिती आहे. आतादेखील चीनमध्ये नव्याने एचएमपीव्ही म्हणजेच ह्युमन मेटाप्युमोव्हायरस याचा उद्रेक झालेला आहे. विशेषतः चार वर्षांपर्यंतच्या लहान मुलांमध्ये त्याचा संसर्ग दिसून आलेला आहे. या नव्या रोगाची माहिती मिळताच भारतात त्याची दखल घेतली गेली. आणि सरकारच्या आरोग्य खात्यातर्फे हा नवा व्हायरस कोरोना इतका गांभीर्य नसल्याचा खुलासा केलेला आहे. अर्थातच या खुलाश्यानंतरही लोकांनी आपापल्या स्तरावर योग्य ती काळजी घेणे तितकेच महत्त्वाचे ठरते. चीनमध्ये या नव्या व्हायरसचा लहान मुलांमध्ये झालेला प्रादुर्भाव अगदी प्राणघातक जरी नसला तरी फुफ्फुसाचे रोग निर्माण करणारा ठरू शकतो अशी भीतीही व्यक्त झालेली आहे. या व्हायरसवर कोणतेही औषध नसले तरी वेगवेगळ्या उपाययोजनांमधून तो बरा होऊ शकतो, असादेखील दावा केलेला आहे. परंतु या व्हायरसला प्रतिबंध करणारी कोणतीच लस नसेल तर तेदेखील सर्वसामान्य जनतेसाठी निश्चितच चिंताजनक ठरते.

सगळ्या साथी चीनमधूनच

कोरोनानंतरसुद्धा दोन नव्या व्हायरसची निर्मिती चीनमधूनच झाली होती. कोरोनाचा प्रारंभही चीनमध्ये झाला. या वेगवेगळ्या प्रकारच्या रोगांचा प्रादुर्भाव चीनमधूनच का होतो हादेखील विचार करण्यासारखा भाग आहे. तिथे अनेक प्रकारचे संशोधन सुरू असते. संशोधन करता करता काही व्हायरस हे प्रयोगशाळेच्याबाहेर पसरू शकतात. आणि त्यातून अशा प्रकारच्या रोगांचा प्रादुर्भाव होऊ शकतो. परंतु याशिवाय एकूणच चीनमधील राहणीमान आणि तिथल्या काही पद्धतींमुळेसुद्धा रोगांचा प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. चिनी लोकांकडून केल्या जाणाऱ्या आहाराविषयी नेहमीच चित्रविचित्र बातम्या येत असतात. विशेषतः वेगवेगळे प्राणी त्यांच्या आहारात असल्याचे सांगितले जाते. त्याचादेखील कुठे ना कुठे काहीतरी प्रकृतीमानावर परिणाम होत असावा. अन्यथा

सातत्याने चीनमधूनच अशा प्रकारचे व्हायरस पसरण्याचे कारण उरत नाही. परिस्थिती कशाही स्वरूपाची असली तरी ज्यावेळी अशा प्रकारच्या रोगांचा प्रादुर्भाव होतो. त्यावेळेला सगळ्या जगालाच त्याची दखल घ्यावी लागते आणि उपाययोजनाही कराव्या लागतात. भारतासारखा जगातील सर्वाधिक लोकसंख्या असलेल्या देशाला तर अधिक सावध राहणे अधिक क्रमप्राप्त ठरते. कोरोना काळात अनेक प्रकारच्या उपाययोजना करण्यात भारतात विलंब झाला होता आणि म्हणूनच पहिल्या लाटेपेक्षाही दुसऱ्या लाटेचा सर्वाधिक तडाखा लोकांना बसला. म्हणूनच कोणत्याही प्रकारच्या व्हायरस किंवा रोगाच्या साथीबाबत दुर्लक्ष होणार नाही किंवा हलगर्जीपणा होऊ नये हे अधिक महत्त्वाचे ठरते. आताचा हा व्हायरसचा नवा प्रकार जरी प्राणघातक नसला किंवा धोकादायक वाटत नसला तरीसुद्धा प्रतिबंधात्मक ज्या ज्या उपायांची आवश्यकता आहे त्या सज्ज ठेवणे अधिक योग्य ठरते. कारण काहीवेळेला त्या त्या देशातील परिस्थितीचा वेगळा परिणाम होण्याची शक्यता असते. आणि त्या त्या लोकांच्या प्रतिकार क्षमतेवरही बरेच काही अवलंबून असते. कोरोना इतका गांभीर्य प्रकार या नव्या व्हायरसचा जरी नसला तरी उपाययोजनांमधले गांभीर्य कोणत्याही प्रकारे कमी होता कामा नये.

पहिले पाठे पंचावन्न

लोकांमध्ये व्यक्तिगत स्तरावर आरोग्यविषयक जागरूकता निश्चितच दिसून येते. परंतु सरकारी पातळीवर पुन्हा पहिले पाठे पंचावन्न सुरू झालेले दिसतात. कोरोना काळामध्ये स्वतःचा बचाव करण्याकरीता अनेक प्रकारची काळजी घ्यायला सांगितले जायचे. मग अगदी येता-जाता सॅनिटायझर लावून हात स्वच्छ करण्यापासून ते गर्दीच्या किंवा सार्वजनिक ठिकाणी मास्क लावण्याच्या बंधनार्यत सगळ्यांनी त्याची इमानेइतबारे त्याची अंमलबजावणी केली होती. सार्वजनिक ठिकाणे अधिकाधिक स्वच्छ ठेवली जात होती. कचरा साचणार नाही अशा पद्धतीने व्यवस्थाही राबवल्या गेल्या होत्या. परंतु कोरोना संपताच पुन्हा परिस्थिती पूर्वपदावर आल्याचे पाहायला मिळते. अगदी सार्वजनिक रुग्णालयांमध्येसुद्धा पूर्वीसारख्याच गैरव्यवस्था, अस्वच्छता किंवा ओंगळपणा पाहायला मिळू लागला आहे. खरे तर कोणत्याही रोगराईचा किंवा साथीचा प्रसार हा अस्वच्छतेमुळेच अधिक वेगाने होतो. कोरोनाच्या महामारीने एवढा मोठा धडा शिकवूनही सामाजिक किंवा सामूहिक स्तरावर लोक काळजी घेताना दिसत नाहीत. वाटेल तिथे थुंकणे, कचरा कुठेही टाकून देणे किंवा अगदी स्वतःचे हातपाय स्वच्छ ठेवण्याकडेसुद्धा लोकांचे दुर्लक्ष झालेले आहे. कोरोना काळात सगळ्या सरकारी कार्यालयांमध्येसुद्धा अनेक प्रकारची खबरदारी घेतली जात होती. परंतु सरकारी कार्यालयेसुद्धा पुन्हा अस्वच्छतेच्याबाबतीत पूर्वपदावर आलेले आहेत. आणि मग जर अशाच पद्धतीने अचानक साथ आली किंवा व्हायरस पसरला की, सरकारही जागे होते. आणि मग लोकांनी काय काळजी घ्यावी याचा पाढा वाचायला सुरुवात होते. खरे तर लोकांनी स्वयंस्फूर्तीने स्वच्छता बाळगली पाहिजे आणि सरकारने आपापल्या जबाबदाऱ्या कर्तव्यबुद्धीने पार पाडल्या पाहिजेत.